

*Сухачова І. О.,**кандидат юридичних наук,**здобувач**Національної академії внутрішніх справ*

СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ДОКАЗУВАННЯ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РЕАЛІЗАЦІЮ ПРОКУРОРОМ ФУНКЦІЇ ОБВИНУВАЧЕННЯ ПІД ЧАС ДОКАЗУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ НА ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню сучасних концепцій кримінального процесуального доказування та їх впливу на реалізацію прокурором функції обвинувачення під час доказування кримінального правопорушення на досудовому розслідуванні.

У статті встановлено, що натеper у теорії кримінального процесу виокремлюються три сучасні концепції кримінального процесуального доказування, які можна виділити, виходячи із його змістовно-функціонального розуміння: традиційна (пізнавальна); діяльнісна; комплексна.

Традиційна (пізнавальна) концепція кримінального процесуального доказування полягає в розумінні доказування як кримінальної процесуальної діяльності зі збирання, перевірки та оцінки доказів. Методологічною основою цієї концепції є філософська теорія пізнання та її складник – теорія відбиття.

Діяльнісна концепція кримінального процесуального доказування ґрунтується на системомислєдьяльнісній методології (СМД-методології).

Автором піддаються критичному аналізу зазначені концепції кримінального процесуального доказування й робиться висновок про недосконалість та невідповідність цих концепцій сутності кримінального процесуального доказування.

Обґрунтовується, що такою, що найбільш відповідає сутності кримінального процесуального доказування, є комплексна концепція кримінального процесуального доказування, яка ґрунтується на формі (типі, моделі) вітчизняного кримінального процесу, а також на трьох класичних кримінальних процесуальних функціях: обвинувачення; захисту; судового розгляду та вирішення справи (здійснення правосуддя), які лежать в основі кримінального процесу й, зокрема, доказування. Доказування пропонується розуміти як пізнавально-практичну правову й розумову (логіко-психологічну) діяльність, в якій доцільно виділяти зовнішню і внутрішню структури. Зовнішня структура кримінального процесуального доказування являє собою єдиний нерозривний процес, який складається з таких структурних елементів, як: отримання й використання доказів. Внутрішніми системоутворюючими структурними елементами кримінального процесуального доказування є: об'єкт, предмет, суб'єкт, мета, завдання, засоби, результат.

У статті зроблено висновок, що реалізація цієї концепції кримінального процесуального доказування у кримінальну процесуальну теорію, у практику та у навчальний процес сприятиме підвищенню ефективності кримінальної процесуальної діяльності у досягненні її мети та вирішенні її завдань. Вона позитивно впливатиме на реалізацію

прокурором функції обвинувачення під час доказування кримінальних правопорушень на досудовому розслідуванні, оскільки формулюватиме розуміння прокурора про сутність кримінального процесуального доказування, його зміст та структурні елементи.

Ключові слова: прокурор, функція обвинувачення, кримінальне процесуальне доказування, досудове розслідування.

Постановка проблеми. Реалізація мети та завдань кримінального процесу залежить насамперед від доказування фактів та обставин, що становлять предмет доказування у конкретному кримінальному провадженні. Доказування цих фактів і обставин на досудовому розслідуванні залежить також і від повноти реалізації прокурором функції обвинувачення на цій стадії кримінального процесу як уповноваженої посадової особи, що здійснює відповідно до ст. 36 КПК України прокурорський нагляд за досудовим розслідуванням у формі процесуального керівництва. Водночас результати аналізу матеріалів практики свідчать про те, що одними з основних недоліків у доказуванні фактів та обставин на досудовому розслідуванні, що негативно впливає і на вирішення кримінальної справи у суді, є неналежна реалізація прокурором функції обвинувачення у доказуванні на досудовому розслідуванні, що зумовлюється низкою проблемних питань теоретичного й практичного характеру, які потребують свого вирішення.

Проблемні питання доказування на досудовому розслідуванні, у тому числі й прокурором, а також проблемні питання реалізації прокурором функції обвинувачення на досудовому розслідуванні були предметом дослідження у наукових працях таких провідних вітчизняних фахівців у галузі кримінального процесу, як: Ю.П. Аленін, В.В. Вапнярчук, І.В. Гловюк, В.О. Гринюк, В.Г. Гончаренко, Ю.М. Грошевий, В.С. Зеленецький, С.О. Ковальчук, Л.М. Лобойко, О.О. Поддобенний, М.А. Погорєцький, І.В. Рогатюк, Д.Б. Сергєєва, Н.В. Сибільова, О.С. Старенький, С.М. Стахівський, О.Ю. Татаров, О.М. Толочко, О.І. Трусов, Л.Д. Удалова, С.С. Чернявський, А.С. Шевчишин, О.Г. Шило, М.Є. Шумило, В.М. Юрчишин, О.Г. Яновська та ін.

Водночас проблема впливу сучасних концепцій кримінального процесуального доказування на реалізацію прокурором функції обвинувачення під час доказування кримінального правопорушення на досудовому розслідуванні у теорії кримінального процесу належним чином не досліджена, що і є **метою цієї статті**.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній теорії кримінального процесу на тепер не склалося єдиного підходу до розуміння доказів і доказування у кримінальному провадженні. Це нерідко негативно відбивається на правозастосовній практиці, призводить до неефективності досудового розслідування та судового розгляду кримінальної справи, до судово-слідчих помилок і, як наслідок, до порушення прав людини в кримінальному процесі.

Системний аналіз останніх наукових публікацій вітчизняних авторів [1; 3; 5–13], присвячених проблемним питанням доказів і доказування у кримінальному провадженні, дає підстави вважати, що нині у вітчизняній кримінальній процесуальній доктрині є три основні концепції доказів і доказування у кримінальному провадженні, які можна виділити, виходячи із змістовно-функціонального розуміння кримінального процесуального доказування, на що обґрунтовано звернув увагу професор В.В. Вапнярчук [1, с. 12]. Кожна з цих концепцій заслуговує нашого критичного аналізу в контексті розкриття її впливу на реалізацію прокурором функції обвинувачення у доказуванні кримінального правопорушення на досудовому розслідуванні.

Найпоширенішою серед них є традиційна (пізнавальна) концепція, що полягає в розумінні доказування як кримінальної процесуальної діяльності зі збирання, перевірки та оцінки доказів. Ця концепція ґрунтується на нормативному закріпленні змісту доказування у чинному КПК України (ст. 91, ч. 2 КПК України). У теорії кримінального процесу цю концепцію іменують пізнавальною. Сутність цієї концепції докладно розкрита у роботах М.М. Михеєнка [5], С.М. Стахівського [11], В.В. Вапнярчука [1], М.А. Погорельського [7–9] та ін. Особливістю цієї концепції є те, що у її прибічників немає єдності думок щодо багатьох її наукових і правових категорій. Так, окремі з них намагаються доповнити зазначені три елементи доказування (збирання, перевірка й оцінка доказів) іншими. Окремі правники вказують як самостійний етап доказування висунування версій або такі елементи, як висновки у справі, пошук, виявлення і закріплення (фіксація) або процесуальне оформлення доказів, використання доказів, формування доказів, дослідження доказів (розуміючи під ним їх перевірку), закріплення фактичних даних тощо. Пропонуються структури доказування, які складаються з таких основних елементів, як: збирання, перевірка, оцінка доказів, обґрунтування висновків у справі з метою встановлення істини та вирішення завдань кримінального судочинства; збирання, формування й використання доказів; виявлення, збирання, закріплення, перевірка й оцінка доказів, застосування відповідних кримінально-процесуальних норм; збирання, перевірка, оцінка доказів та їх використання для встановлення обставин, які мають значення у справі, й обґрунтування висновків, що з них випливають; закріплення фактичних даних, їх перевірка, оцінка доказів і обґрунтування висновків у кримінальній справі; збирання (формування), перевірка й оцінка доказів та їх джерел, а також формулювання на цій підставі відповідної тези та наведення аргументів для її обґрунтування; збирання (формування) доказів та їх процесуальних джерел; перевірка цих доказів і джерел; оцінка доказів та їх процесуальних джерел; прийняття процесуального рішення та його аргументація (мотивація) [9, с. 500–502].

У теорії кримінального процесу справедливо зазначається, що загальним недоліком представників цієї концепції

та висловлених ними точок зору на структурні елементи доказування у кримінальному провадженні є те, що в них немає чіткого розмежування процесу отримання конкретного доказу у кримінальному провадженні і діяльності з отримання сукупності доказів для обґрунтування процесуальних рішень, які мають певні особливості. Окрім того, більшості з них властива одна й та ж гносеологічна і правова помилка, яка полягає в тому, що їх автори тією чи іншою мірою допускають як перший етап (елемент) доказування збирання доказів.

Виходячи з цього, можна зробити помилковий висновок: нібито до початку кримінально-процесуальної діяльності, до того як уповноважена особа здійснить відповідне дослідження виявлених на місці події злочину певних його слідів та їх джерел у відповідній процесуальній формі, яка регламентує процесуальне доказування, вони вже апіорі є доказами. Іншими словами, якщо йти за такою помилковою логікою, то в ході доказування збираються, надаються чи подаються докази, які існують об'єктивно в готовому вигляді ще до того, як вони у встановленій процесуальній формі будуть отримані й визнані такими особою, в провадженні якої перебуває кримінальна справа. Тому терміни «збирання доказів», «подання доказів» чи «надання доказів», які вживаються в юридичній літературі й закріплені в КПК України (ст. 91, ч. 2), не відповідають сутності початкового етапу процесу доказування, оскільки процесуальних доказів у готовому вигляді не існує. А тому ці терміни повинні бути замінені на такий, який найбільш повно відбиває сутність такого процесу, що полягає в активній цілеспрямованій пізнавально-перетворювальній діяльності, що протікає у визначеній кримінально-процесуальним законом формі для кожного окремого виду доказів [9, с. 502–503].

Методологічною основою зазначеної концепції на тепер продовжує залишатися філософська теорія пізнання та її складник – теорія відбиття, яка у сучасній філософії та у сучасній кримінальній процесуальній теорії піддається обґрунтованій критиці [1; 3; 13].

Дискусійними у цій концепції є такі основні питання: про співвідношення пізнання та доказування, про мету доказування, яка більшістю правників вважається встановленням істини абсолютної, судової, матеріальної, формальної, про суб'єктів доказування [6]. Зазначена концепція, на наш погляд, не відповідає сутності кримінального процесуального доказування ані змагального, ані змішаного кримінального процесу. Незважаючи на це, вона знайшла своє нормативно-правове закріплення як у КПК України 1960 р. (ст. ст. 66–67), так і у новому КПК України 2012 р. (ч. 2 ст. 91, ст. 93; ч. 1 ст. 94).

Наступною є теоретична концепція кримінального процесуального доказування, розроблена українським ученим-процесуалістом В.П. Гмирком [3]. Поділяє цю концепцію М.Є. Шумило [13] та ін. Окремі вчені необґрунтовано, з нашою точки зору, зазначають, що ця концепція ґрунтується на діяльнісному підході [1, с. 25], оскільки кримінальне процесуальне доказування власне і є діяльністю, яка здійснюється у кримінальній процесуальній формі.

Методологічною основою цієї концепції є системомислєдіяльнісна методологія (СМД-методологія), яка розроблена у філософії.

На підставі результатів аналізу концептуальних положень вітчизняної теорії кримінального процесуального доказування

та керуючись СМД-методологією, В.П. Гмирко робить слушний висновок про те, що «в науці вітчизняного кримінального процесу існує нестикування, «розрив» між діяльнісним позиціонуванням доказування та недіяльнісною практикою його теоретичного опанування (осмислення)» й формулює власний авторський «проектний погляд на діяльність доказування як на структуру певним чином організованих і взаємозв'язаних сімох «функціональних місць» (ФМ): 1) ФМ-1 «Мета діяльності доказування»; 2) ФМ-2 «Вихідний матеріал діяльності доказування»; 3) ФМ-3 «Спосіб діяльності доказування»; 4) ФМ-4 «Засоби діяльності доказування»; 5) ФМ-5 «Носії діяльності доказування»; 6) ФМ-6 «Перетворювальний процес діяльності доказування»; (7) ФМ-7 «Продукт діяльності доказування» та розкриває їх зміст [3, с. 99–301], а також дає визначення поняття «кримінальне процесуальне доказування» «як прикладної та юридично пізнавально-дослідницької й проектно-реалізаційної діяльності обвинувальної та судової влади, спрямованої на заміщення правнорелевантних «подій» юридичними конструкціями на основі виготовлених за процесуальними правилами фактових сукупностей» [3, с. 302].

Основні доктринальні погляди В.П. Гмирка до розуміння сутності кримінального процесуального доказування полягають у такому. В.П. Гмирко вважає, що діяльнісний підхід передбачає, що доказування – це діяльність процесуальних носіїв. У такому значенні доказування, на перший погляд, немає нічого неординарного, адже більшість (якщо не всі) його дослідники визначають доказування, використовуючи саме термін «діяльність». Проте між таким розумінням доказування і порядком його дослідження, на думку В.П. Гмирка, є суперечність, оскільки доказова діяльність досліджується не в рамках діяльнісного підходу до цього явища, а лише в рамках гносеологічної парадигми (або, іншими словами, акцент у таких дослідженнях робиться не на діяльності, як такій, а на діяльності-пізнанні).

Доказування в кримінальному процесі потрібно трактувати не тільки й не стільки як пізнавальний процес дослідження певної правнорелевантної події, а скільки, так би мовити, в інженерному – проектно-реалізаційному фокусі. Це означає, що сутність доказування з позиції діяльнісного підходу полягає в тому, що суб'єкт доказування, використовуючи певні пізнавальні засоби, не просто отримує конкретний матеріал, а в тому, що він, дотримуючись вимог процесуальної форми, має побудувати власну модель (проект), спрямовану на реалізацію юридичного проекту наперед визначеного законом (певного складу злочину).

Доказування не може розглядатися як процес відбиття (відображення) події минулого. Як уже відзначалося, в радянській науці засада «відбиття» була визнана офіційним методологічним підґрунтям марксистсько-ленінської теорії пізнання й активно використовувалась (а як свідчать сучасні наукові публікації, використовується й нині) у вітчизняній філософській і юридичній науках (зокрема, в теорії доказування). Проте діяльнісний підхід до доказування вважає таке розуміння помилковим, таким, що потребує кардинального перегляду.

Основним змістом кримінальної процесуальної діяльності є діяльність з вироблення процесуальних рішень. Доказування ж є лише органічним структурним «забезпечувальним» елементом цієї діяльності; поза її рамками доказування взагалі не може існувати як самостійний феномен.

Метою діяльності доказування (точніше матеріальним наповненням функціонального місця «мета діяльності доказування у кримінальному процесі») є версія, тобто здогадний (гіпотетичний) мисленневий образ (проект) її бажаного «продукту» – певної шуканої юридичної конструкції.

Вихідним матеріалом діяльності доказування є носії об'єктивно наявних «доінформаційних» змістів ідеальних і матеріальних слідів – особи і речі. Вони залучаються в діяльність доказування із зовнішньої (недіяльнісної) сфери у встановленій законом процесуальній формі (процесуалізуються), а юрист залежно від своєї правової позиції, застосовуючи відповідні процесуальні процедури, працює з ними як з «об'єктами оперування». За результатами такої роботи він одержує потрібні йому «значення» і фіксує їх у відповідній знаковій формі, чим (в опозицію до «теорії відбиття») «заміщує» юридично значущу «життєву» подію створеними ним епістемологічними фактами, якими є як шукані, так і доказові з усіма їх об'єктивними та суб'єктивними вадами. Це і спонукає процесуальних носіїв діяльності доказування до постійної критики таких фактів шляхом критичного аналізу їх «виготовлення» та застосування. Тобто «факти» з позицій СМД-методології – це не те, що об'єктивно існує поза свідомістю, а ті знання, які дослідник, маючи підстави, вирішив визнати за факти. Суб'єкт дослідження не видобуває (згідно з «теорією відбиття») ці факти, а (згідно із СМД-методологією) створює їх.

У основу способу діяльності доказування у кримінальному процесі (в його організаційному аспекті) має бути покладено принцип судового виготовлення шуканих правних конструкцій як підґрунтя для видання судом визначених законом юридичних рішень у кримінальному провадженні. Зміст цього принципу розкривається в таких положеннях:

а) діяльність доказування у кримінальному процесі здійснюється в рамках двох основних «технологічних» процедур – підготовчого й головного доказових проваджень, конструйованих і реалізованих на власних засадах;

б) доказова продукція, виготовлена на підготовчому доказовому провадженні, має вагу лише для забезпечення потреб певним чином організованої діяльності досудового провадження, а для потреб головного доказового провадження вона має характер «вихідного» матеріалу;

в) кримінальними процесуальними доказами мають визнаватися тільки докази, сформовані в результаті судової комунікації учасників головного доказового провадження, в перебігу якої власне здійснюються критика й контркритика позиції обвинувачення; саме вони далі вживаються сторонами й судом для обґрунтування своїх процесуальних позицій.

Під засобами діяльності доказування розуміється відкрита система функціонально спрямованих знань, пізнавальних процедур і технік, що використовуються в перебігу формування процесуального знання, виготовлення юридичних конструкцій і їх обстоювання в суді. Ці засоби повинні відповідати критеріям гуманізму, наукової апробації й верховенства права.

Носієм діяльності доказування є людський матеріал, узятий у системі його атрибутивних характеристик (біологічних, психологічних, інтелектуальних, соціальних), «організований» контекстом конкретної позиції у професійній діяльності, що рутинно відправляється певним її носієм і нормативно забезпечена. На підготовчому провадженні це функціональне місце діяльності доказування пропонується узагальнити терміном

«дослідники» й наповнити його лише поліцейським і прокурорським матеріалом (тобто носіями є лише державні органи та їх представники, наділені правом здійснювати кримінальне провадження). На головному ж доказовому провадженні, виходячи з конструкції доказового дискурсу, доцільно виділяти такі функціональні місця, як «пропонент-критик» (прокурор), «опонент-критик» (адвокат), «арбітр-критик» (суд).

Перетворювальний процес діяльності доказування у кримінальному процесі поділяється на дві стадії: 1) виготовлення юридичних конструкцій у підготовчому доказовому провадженні, що складаються з двох фаз: а) проектування шуканої юридичної конструкції і б) перевіряння проєкту юридичної конструкції на реалізованість; 2) дослідження юридичних конструкцій підготовчого доказового провадження у головному доказовому провадженні, що теж складаються з двох фаз: а) обстоювання (презентація) сторонами своїх правових позицій і б) формування юридичних конструкцій у головному доказовому провадженні.

Продукт діяльності доказування у кримінальному процесі розглядається як правовий епістемологічний «замінник», знаннева форма юридично значущої «життєвої» події минулого, теперішнього або майбутнього, що й слугує підставою для вироблення конкретних юридичних рішень у кримінальній справі [3, с. 194–291, 305–307].

Аналіз «проєктного погляду» В.П. Гмирка на кримінальне процесуальне доказування та його визначення, як обґрунтовано зазначає М.А. Погорецький, дає підстави для висновку, що В.П. Гмирко не розкриває повною мірою сутність кримінального процесуального доказування як пізнавально-практичної правової й логічної діяльності, а визначене ним поняття кримінального процесуального доказування не відповідає сучасній змішаній моделі кримінального процесу України, визначеній КПК України 2012 р., де суб'єктами доказування є сторони кримінального провадження (сторона обвинувачення (гл. 2 КПК України) та сторона захисту (гл. 3 КПК України)), а на суд покладається обов'язок забезпечення реалізації сторонами кримінального провадження своїх повноважень, у тому числі й щодо доказування. У зв'язку з цим не зрозуміло, на яку з уже наявних моделей кримінального процесу розрахована авторська концепція В.П. Гмирка, або яку нову модель кримінального процесу пропонує автор для розробленої ним авторської концепції кримінального процесуального доказування [6, с. 12–25].

Слід погодитися з М.А. Погорецьким, що поняття кримінально-процесуального доказування, яке дається В.П. Гмирком, більш відповідає інквізиційній (розшуковій) формі кримінального процесу, яку й сам В.П. Гмирко обґрунтовано критикує у своїх роботах, допускаючи при цьому явну непослідовність у своїх судженнях та висновках. А тому, виходячи із результатів аналізу наукових поглядів В.П. Гмирка на кримінальне процесуальне доказування, вважаємо, що основною причиною невідповідності теоретичної концепції доказування В.П. Гмирка сучасній моделі кримінального процесу України є те, що її автор не зміг належним чином інтерпретувати філософську системомислєдальнісну методологію, окремі положення якої є дискусійними у філософії та теорії діяльності, у кримінальну процесуальну теорію, й використати цю методологію під час розробки своєї авторської концепції кримінального процесуального доказування з урахуванням сучасної моделі (типу, форми)

кримінального процесу України, процесуальних функцій сторін кримінального провадження та суду у цій моделі та потреб сучасної вітчизняної правозастосовної практики [6, с. 12–25].

Наступною концепцією доказування у вітчизняній кримінальній процесуальній доктрині є концепція, розроблена професором М.А. Погорецьким [6, с. 12–25; 7, с. 63–79], яка іменується у теорії кримінального процесуального доказування комплексною концепцією (комплексним підходом) [1, с. 35–37].

Методологічною основою запропонованої концепції визначена теорія пізнання, діяльності, аргументації й інтерпретації та ін. При цьому висловлюється думка, що в теорії доказування залежно від потреб доцільно використовувати вивідні знання будь-яких наук, за умови не підмінювання предмета теорії кримінального процесу предметом цих наук, й інтерпретувати їх знання відповідно до «кримінальної процесуальної матерії». Крім того, як зазначає М.А. Погорецький, його авторське трактування сутності кримінального процесуального доказування ґрунтується на формі (типі, моделі) вітчизняного кримінального процесу, яка впроваджена чинним КПК України, а також на трьох класичних кримінальних процесуальних функціях: обвинувачення; захисту; судового розгляду та вирішення справи (здійснення правосуддя), які лежать в основі кримінального процесу й, зокрема, доказування [8, с. 70].

Стосовно ж сутнісно-змістового бачення кримінального процесуального доказування, то під ним пропонується розуміти пізнавально-практичну правову й розумову (логіко-психологічну) діяльність, в якій доцільно виділяти зовнішню і внутрішню структуру. Зовнішня структура кримінального процесуального доказування являє собою єдиний нерозривний процес, який складається з таких структурних елементів, як отримання й використання доказів. Внутрішніми системоутворюючими структурними елементами кримінального процесуального доказування є: об'єкт, предмет, суб'єкт, мета, завдання, засоби, результат. Їх сутність зумовлюється типом кримінального процесу та кримінальними процесуальними функціями, в основі яких лежить процесуальний інтерес суб'єктів (носіїв) цих функцій, що формується на основі відповідних потреб і мотивів суб'єктів кримінального процесуального доказування [8, с. 70–74].

1) Отримання окремого процесуального доказу – це не одномоментний акт, не пасивна діяльність, а активна цілеспрямована пізнавально-практична й розумова діяльність суб'єктів доказування, яка складається з окремих взаємозалежних та взаємовпливових елементів: а) пошуку, виявлення (встановлення), а за необхідності вилучення фактичних даних та їх джерел; б) перевірки, оцінки фактичних даних і їх джерел, їх процесуального оформлення (закріплення) й власне надання фактичним даним та їх джерелам уповноваженими суб'єктами кримінального процесу значення певного доказу у кримінальному провадженні.

Зазначені елементи лише умовно виокремлюються як самостійні категорії для всебічного дослідження процесу кримінального процесуального доказування. Вони властиві тією чи іншою мірою кожному із засобів отримання доказів.

Отримання процесуальних доказів – це виключно процесуальна діяльність уповноважених суб'єктів доказування, яка здійснюється на підставі процесуальних норм, а також за законами логіки.

Первинним елементом отримання доказу є цілеспрямована активна діяльність суб'єктів доказування з відшукання фактич-

них даних, їх носіїв та їхнього виявлення, що зумовлюється характером вчинених кримінальних правопорушень та конкретною слідчою ситуацією, яка складається у кримінальному провадженні, враховуючи те, що в результаті кримінального правопорушення утворюються сліди, які залишилися на матеріальних об'єктах речового походження чи у свідомості людей як фактична основа майбутніх доказів.

2) Використання доказів як другий етап доказування – це, з одного боку, практична процесуальна діяльність, а з іншого – розумова, що ґрунтується на законах логіки та знаннях психології й інших наук. Ця діяльність полягає в оперуванні доказами, у встановленні на їх підставі обставин, що мають значення для кримінального провадження, в обґрунтуванні доказами своєї правової позиції сторонами кримінального провадження, в обґрунтуванні відповідних процесуальних рішень уповноваженими суб'єктами, у тому числі й для перевірки вже отриманих доказів та для отримання нових доказів тощо.

Доказування – це об'єктивно-суб'єктивна категорія, яка тісно пов'язана з об'єктивною реальністю, тобто зі слідами злочину, з об'єктивними обставинами, а з іншого боку, із суб'єктивним їх сприйняттям суб'єктами кримінального процесу [8, с. 75–79].

На наш погляд, запропонована М.А. Погорецьким концепція кримінального процесуального доказування найбільш відповідає сутності цієї діяльності, а тому потребує включення запропонованих автором положень до чинного КПК України шляхом внесення відповідних змін та доповнень до ч. 2 ст. 91, ст. 93 КПК України та ін.

З огляду на те, що прокурор у кримінальному провадженні на досудовому розслідуванні є суб'єктом кримінального процесуального доказування і власне кримінальне процесуальне доказування є основним засобом реалізації прокурором функції обвинувачення [2; 4; 10; 14], наукові концепції доказування для діяльності прокурора мають надзвичайно велике значення, оскільки розкривають сутність доказування і впливають на формування його правосвідомості й професіоналізму.

Висновки. Реалізація концепції кримінального процесуального доказування, яка відповідає сутності цієї діяльності, у кримінальну процесуальну теорію, у практику та у навчальний процес сприятиме підвищенню ефективності кримінальної процесуальної діяльності у досягненні її мети та вирішенні її завдань, а також підвищенню соціальної цінності кримінального процесу. Реалізація цієї концепції кримінального процесуального доказування у навчальний процес та правозастосовну діяльність позитивно впливатиме на реалізацію прокурором функції обвинувачення під час доказування кримінальних правопорушень на досудовому розслідуванні, оскільки формулюватиме розуміння у прокурора як посадової особи, що відповідно до ч. 2 ст. 36 КПК України здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва про сутність кримінального процесуального доказування, його зміст та структурні елементи.

Література:

1. Вапнярчук В.В. Теорія і практика кримінального процесуального доказування : монографія. Харків : Юрайт, 2017. 408 с.
2. Гловюк І.В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу України 2012 р. : монографія. Одеса : Юрид. літ., 2015. 712 с.

3. Гмирко В.П. Доказування в кримінальному процесі: діяльнісна парадигма. Теоретичний аналіз. Проблематизація. СМД-репрезентація : монографія. Дніпропетровськ : Акад. митної служби України, 2010. 314 с.
4. Гринюк В.О. Функція обвинувачення в кримінальному провадженні України: теорія та практика : монографія. Київ : Алерта, 2016. 358 с.
5. Михеенко М.М. Доказывание в советском уголовном процессе : монографія. Киев : Виш. шк., 1984. 134 с.
6. Погорецький М. Теорія кримінального процесуального доказування: проблемні питання. *Право України*. 2014. № 10. С. 12–25.
7. Погорецький М. Прокурор у кримінальному процесі: щодо визначення функцій. *Право України*. 2015. № 6. С. 86–95.
8. Погорецький М.А. Нова концепція кримінального процесуального доказування. *Вісник кримінального судочинства*. № 3/2015. С. 63–79.
9. Погорецький М.А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі : монографія. Харків : Арсис ЛТД, 2007. 576 с.
10. Рогатюк І.В. Процесуальна діяльність прокурора на стадії досудового розслідування : монографія. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. 544 с.
11. Стахівський С.М. Теорія і практика кримінально-процесуального доказування : монографія. Київ : б/в, 2005. 272 с.
12. Шевчишен А.В. Доказування стороною обвинувачення у досудовому розслідуванні корупційних злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: теорія і практика : монографія. Київ : Алерта, 2019. 536 с.
13. Шумило М.Є. Теоретичний аналіз доказування у кримінальному процесі. Рецензія на монографію Гмирко В.П. Доказування в кримінальному процесі: діяльнісна парадигма. Теоретичний аналіз. Проблематизація. СМД-репрезентація. Дніпропетровськ : Акад. митної служби України, 2010. 314 с. *Право України*. 2011. № 5. С. 348–351.
14. Юрчишин В.М. Місце і роль прокурора у досудовому розслідуванні та їх відображення в теорії, законодавстві і практиці : монографія. Чернівці: «Видавничий Дім «Родовід», 2013. 308 с.

Sukhachova I. Modern concepts of proof and influence on the implementation prosecutor's function of prosecution in proving criminal offenses in the pre-trial investigation

Summary. The article is devoted to the study of modern concepts of criminal procedural evidence and their impact on the implementation of the prosecutor's function of prosecution in proving a criminal offense in a pre-trial investigation.

The article establishes that today in the theory of criminal procedure there are three modern concepts of criminal procedural evidence, which can be distinguished based on its substantive and functional understanding: traditional (cognitive); activity; complex.

The traditional (cognitive) concept of criminal procedural evidence is to understand evidence as a criminal procedural activity for the collection, verification and evaluation of evidence. The methodological basis of this concept is the philosophical theory of cognition and its component – the theory of reflection.

The activity concept of criminal procedural evidence is based on the system-activity methodology (SMD-methodology).

The author is subjected to a critical analysis of these concepts of criminal procedural evidence and concludes that their imperfection and inconsistency of these concepts of the essence of criminal procedural evidence.

It is substantiated that the most consistent with the essence of criminal procedural evidence is a complex concept of criminal procedural evidence, which is based on the form (type, model) of the domestic criminal process, as well as on three classic criminal procedural functions: prosecution; protection; trial and resolution of the case (administration of justice), which underlie the criminal process and, in particular, evidence. Proof is proposed to be understood as cognitive-practical legal and mental (logical-psychological) activity, in which it is advisable to distinguish between external and internal structures. The external structure of criminal procedural evidence is the only inseparable process, which consists of such structural elements as: obtaining and using evidence. Internal system-forming structural elements of criminal

procedural evidence are: object, subject, object, purpose, task, means, result.

The article concludes that the implementation of this concept of criminal procedural evidence in criminal procedural theory, in practice and in the educational process will increase the effectiveness of criminal procedural activities in achieving its goals and solving its problems. It will have a positive impact on the prosecutor's exercise of the function of prosecution in proving criminal offenses in the pre-trial investigation, as it will formulate the prosecutor's understanding of the essence of criminal procedural evidence, its content and structural elements.

Key words: prosecutor, function of accusation, criminal procedural evidence, pre-trial investigation.